

EDUSKUNNAN VASTAUS 220/2001 vp

Hallituksen esitys laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Asia

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksensä laiksi maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta (HE 25/2001 vp).

Valiokuntakäsittely

Hallintovaliokunta on antanut asiasta mietinnön (HaVM 30/2001 vp).

Päätös

Eduskunta on hyväksynyt seuraavan lain:

Laki

maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan maahanmuuttajien kotouttamisesta ja turvapaikanhakijoiden vastaanotosta 9 päivänä huhtikuuta 1999 annetun lain (493/1999) 20 §:n 2 momentti,

muutetaan 1 ja 2 §, 3 §:n 2 ja 3 momentti, 6 §:n 1 ja 2 momentti, 7 §:n 1 momentti, 14 §:n 2 momentti, 4 luvun otsikko, 19 ja 21 §, 22 §:n 1—3 momentti, 25 §, 26 §:n 1 ja 2 momentti, 31 §:n 2 ja 3 momentti, 32 § ja 6 luvun otsikko, 34 ja 37 §, 41 §:n 1 momentti, 43 §:n 1 momentti sekä 45 §, ja

lisätään lakiin uusi 3 a §, 4 §:ään uusi 2 momentti sekä lakiin uusi 6 a, 8 a, 16 a, 19 a, 19 b sekä 22 a § seuraavasti:

1 §

Lain tavoitteet

Tämän lain tavoitteena on edistää maahanmuuttajien kotoutumista, tasa-arvoa ja valinnan vapautta toimenpiteillä, jotka tukevat yhteiskunnassa tarvittavien keskeisten tietojen ja taitojen saavuttamista, sekä turvata turvapaikanhakijoiden ja joukkopaon vuoksi tilapäistä suojelua saavien toimeentulo ja huolenpito järjestämällä vastaanotto.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *kotoutumisella* maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä tavoitteena osallistua työelämään ja yhteiskunnan toimintaan samalla omaa kielitään ja kulttuuriaan säilyttäen;

2) *kotouttamisella* viranomaisten järjestämiä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä ja voimavaroja; sekä

3) turvapaikanhakijoiden vastaanotolla ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotolla toimeentulon ja huolenpidon järjestämistä vastaanottokeskuksessa tai järjestelykeskuksessa.

3 §

Soveltamisala

— — — — —
Turvapaikanhakijoiden vastaanoton piiriin kuuluu Suomessa ulkomaalaislain (378/1991) 30 §:n perusteella turvapaikkaa hakenut henkilö, kunnes hänelle on myönnetty oleskelulupa tai hänen maasta poistamistaan koskeva asia on lainvoimaisella päätöksellä ratkaistu tai pantu täytäntöön. Saman lain 34 d §:n mukaan tilapäistä suojelua Suomessa saava henkilö kuuluu tilapäistä suojelua saavien vastaanoton piiriin, kunnes hänelle on myönnetty pysyväisluonteinen oleskelulupa tai hänen maasta poistamistaan koskeva asia on ratkaistu ja päätös pantu täytäntöön.

Tilapäistä suojelua saavien vastaanoton piiriin kuuluu tilapäistä suojelua Suomessa saava henkilö maahantulosta lukien, kunnes hänelle on myönnetty pysyväisluonteinen oleskelulupa tai hänen maasta poistamista koskeva asiansa on ratkaistu ja päätös pantu täytäntöön.

3 a §

Pakolainen tätä lakia sovellettaessa

Mitä tässä laissa säädetään pakolaisesta, sovelletaan myös henkilöön:

1) jolle on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 31 §:n mukaan suojelun tarpeen vuoksi tai ulkomaalaislain 18 §:n 4 kohdassa tarkoitusta painavasta humanitaarisesta syystä;

2) joka on hakenut turvapaikkaa tai saanut tilapäistä suojelua Suomessa ja saanut tämän jälkeen pysyväisluonteisen oleskeluluvan ulko-

maalaislain 20 §:n 1 momentin 3 kohdan perusteella, ei kuitenkaan, jos oleskelulupa on myönnetty opiskelun, työnteon tai ammatin harjoittamisen tai avioliiton johdosta; sekä

3) joka on pakolaisen tai 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun henkilön perheenjäsen tai muu omainen edellyttäen, että hänellä on ollut perheside pakolaisen tai oleskeluluvan saaneen henkilön kanssa ennen tämän tuloa Suomeen.

4 §

Kustannusten korvaaminen

— — — — —
Tämän lain 8 a §:ssä säädettyyn paluumuuttoavustusta koskevaan kustannusten korvaukseen, avustukseen sekä niitä koskevan asian käsitteilyyn ja muutoksenhakuun sovelletaan muutoin mitä valtionavustuslaissa (688/2001) säädetään.

2 luku

Toimeenpano

6 §

Viranomaisten tehtävät

Maahanmuuttajien kotouttamisen sekä turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton yleinen kehittäminen, suunnittelu, ohjaus ja seuranta sekä yhteensovittaminen kuuluu työministeriölle. Työministeriön hallinnonalalla voi olla vastaanottokeskuksia ja järjestelykeskuksia.

Työvoima- ja elinkeinokeskuksen tehtävänä on työministeriön alaisena maahanmuuttajien yhteiskuntaan ja työelämään kotouttamisen, turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton suunnittelu, ohjaus, seuranta sekä muut erikseen määrättävät tehtävät.

— — — — —

6 a §

Joukkopaossa tulevien vastaanottoon varautuminen

Työministeriö voi määrätä työvoima- ja elinkeinokeskuksen sopimaan varautumissuunnitelman laatimisesta kunnan kanssa joukkopaon vuoksi Suomeen saapuvan suuren henkilömäärän vastaanoton järjestämiseksi. Varautumissuunnitelma laaditaan aiesopimuksen muotoon.

Joukkopaossa Suomeen tulevien henkilöiden vastaanottamista varten on perustettava tarpeellinen määrä järjestelykeskuksia ja vastaanottokeskuksia. Keskusten perustamisesta ja ylläpitämisestä vastaa kunta, joka on tehnyt 1 momentissa tarkoitetun varautumissuunnitelman tai kunta, johon maahan saapuneiden henkilöiden sijoittaminen vallitsevat olosuhteet huomioon ottaen on muutoin perusteltua.

Keskusten perustamis- ja ylläpitokustannukset suoritetaan valtion varoista.

Valtioneuvoston asetuksella nimetään ne kunnat, joihin 2 momentissa tarkoitettu velvoite kohdistuu.

7 §

Kotouttamisohjelma

Kunta laatii kotouttamisohjelman yhteistyössä työvoimaviranomaisen ja muiden viranomaisen sekä kansaneläkelaitoksen kanssa. Ohjelma sisältää suunnitelman tavoitteista, toimenpiteistä, voimavaroista sekä yhteistyöstä maahanmuuttajien kotouttamisessa. Ohjelmaan sisällytetään myös etnisen tasa-arvon ja hyvien etnisten suhteiden edistäminen.

8 a §

Paluumuuttoavustus

Paluumuuttoavustusta voidaan myöntää valtion talousarviossa tarkoitusta varten osoitetun määrärahan puitteissa edellä 3 §:n 3 momentissa ja 3 a §:ssä tarkoitettulle henkilölle, joka palaa vapaaehtoisesti kotimaahansa tai lähtömaahan-

sa. Paluumuuttoavustuksena voidaan myöntää kohtuulliset matkakustannukset ja muuttokustannukset sekä avustusta paluumaahan asettumista varten. Paluumuuttoavustuksen myöntämistä ja paluumuuttoavustusta koskevissa asioissa valtionapuviranomaisena toimii vastaanottokeskus 3 §:n 3 momentissa tarkoitettujen henkilöiden osalta ja kunta 3 a §:ssä tarkoitettujen henkilöiden osalta.

Muutosta 1 momentissa tarkoitettuun päätökseen haetaan valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Toimivaltainen hallinto-oikeus on se, jonka tuomiopiirissä vastaanottokeskus sijaitsee.

Toimivalta paluumuuttoavustuksen takaisinperinnässä kuuluu vastaanottokeskukselle siltä osin kuin kyseessä on sen myöntämä paluumuuttoavustus. Hakemus paluumuuttoavustuksen takaisinperinnästä tehdään sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä vastaanottokeskus sijaitsee.

14 §

Kotoutumistuen määräytymisaika ja tarkistaminen

Kotoutumistuki tarkistetaan, jos henkilön tai hänen perheensä olosuhteissa tai tuen tarpeessa tapahtuu muutoksia.

16 a §

Kotoutumista edistävään toimenpiteeseen osallistuvan vakuutusturva

Työvoimapoliittisiin toimenpiteisiin rinnastettaviin toimenpiteisiin ja muihin yksilöllisesti sovittuihin kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin osallistuttaessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan työmarkkinatukea kotoutumistukena saavalle henkilölle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa (608/1948) säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään

saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään.

Työministeriö järjestää 1 momentissa tarkoitetuissa kotoutumista edistävissä toimenpiteissä oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

4 luku

Turvapaikanhakijoiden ja tilapäistä suojelua saavien vastaanotto

19 §

Vastaanoton sisältö

Turvapaikanhakijoiden vastaanottona ja tilapäistä suojelua saavien vastaanottona järjestetään majoitus, toimeentulotuki, välttämättömät sosiaali- ja terveyspalvelut, tulkkipalveluja ja muu välttämätön perustarpeiden turvaaminen sekä työ- ja opintotoimintaa. Vastaanoton muusta järjestämisestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

Edellä 1 momentissa tarkoitetun henkilön majoitus järjestetään vastaanottokeskuksessa.

Alaikäisen ilman huoltajaa tulevan turvapaikanhakijan ja tilapäistä suojelua saavan vastaanottoa varten vastaanottokeskukseen voidaan perustaa ryhmäkoti. Ryhmäkodin toiminnasta ja henkilöstön määrästä säädetään työministeriön asetuksella.

Alaikäisten tai kidutuksen, raiskauksen tai muun ruumiillisen tai seksuaalisen väkivallan uhrien tai muutoin muita heikommassa asemassa olevien palvelujen järjestämisessä otetaan huomioon heidän elämäntilanteestaan johtuvat erityiset tarpeensa.

Palvelujen järjestämisestä vastaa vastaanottokeskus.

19 a §

Tilapäistä suojelua saavien terveydenhuoltopalvelut

Edellä 3 §:n 3 momentissa tarkoitettulla tilapäistä suojelua saavalla henkilöllä on sen lisäksi mitä 19 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään oikeus terveydenhuollon palveluihin yhtäläisin perustein kuin henkilöllä, jolla on kotikuntalaissa tarkoitettu kotikunta Suomessa.

Palvelujen järjestämisestä vastaa vastaanottokeskus.

19 b §

Ensivaiheen kiireellinen vastaanotto

Jos Suomeen tulee niin suuri määrä 3 §:n 2 momentissa tarkoitettuja henkilöitä, ettei heitä voida sijoittaa vastaanottokeskuksiin, järjestetään heidän ensivaiheen kiireellinen vastaanottoensa järjestelykeskuksessa.

Järjestelykeskuksessa tilapäistä suojelua saavalle henkilölle annetaan ensivaiheen hyödykeitä välttämättömä toimeentuloa varten, kunnes hänet voidaan siirtää vastaanottokeskukseen tai hän poistuu maasta.

21 §

Vastaanoton järjestämisestä sopiminen

Työvoima- ja elinkeinokeskus voi sopia turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja tilapäistä suojelua saavien vastaanoton järjestämisestä sekä siitä aiheutuvien kustannusten korvaamisesta kunnan, kuntayhtymän, muun julkisoikeudellisen yhteisön taikka yksityisen yhteisön tai säätiön kanssa.

22 §

Toimeentulotuki

Turvapaikanhakijalle ja tilapäistä suojelua saavalle henkilölle voidaan myöntää toimeentu-

lotukea toimeentulotuesta annetun lain mukaan, jollei tässä laissa toisin säädetä.

Työministeriön asetuksella säädetään tarkemmin toimeentulotuen perusosalla katettavien menojen jakautumisesta vastaanottokeskuksessa järjestettävään vastaanottoon ja turvapaikanhakijan tai tilapäistä suojelua saavan itsensä suorittamiin perusosalla katettaviin menoihin.

Turvapaikanhakijan ja tilapäistä suojelua saavan toimeentulotuen myöntää hakemuksesta vastaanottokeskus.

22 a §

Vastaanottokeskuksen järjestämiin toimenpiteisiin osallistuvan vakuutusturva

Vastaanottokeskuksen yksilöidysti osoittamassa työtoiminnassa taikka työllistymistä edistävässä opintotoiminnassa oltaessa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan henkilölle korvaus valtion varoista samojen perusteiden mukaan kuin tapaturmavakuutuslaissa säädetään työtapaturmasta siltä osin kuin vahingoittuneella ei ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain mukaan.

Asian, joka koskee korvauksen suorittamista valtion varoista 1 momentin nojalla, käsittelee ensimmäisenä asteena valtiokonttori. Valtiokonttorin tämän pykälän nojalla tekemään päätökseen haetaan muutosta siten kuin tapaturmavakuutuslain 5 luvussa säädetään.

Työministeriö järjestää vastaanottokeskuksen järjestämissä toimenpiteissä oleville ryhmävastuuvakuutuksen.

25 §

Säilöön otetun ulkomaalaisen sijoittaminen

Valtion tai kunnan ylläpitämässä vastaanottokeskuksessa voidaan järjestää ulkomaalaislain 46 §:ssä tarkoitettu ulkomaalaisten säilöönotto.

26 §

Edustaminen ja puhevallan käyttö

Pakolaislapselle, tilapäistä suojelua saavalle lapselle tai oleskelulupaa tai turvapaikkaa hakevalle lapselle, joka on Suomessa vaila huoltajaa tai muuta laillista edustajaa, voidaan määrätä edustaja.

Edustaja käyttää huoltajalle kuuluvaa puhevaltaa lapsen henkilöä ja varallisuutta koskevis-
sa asioissa, määrää lapsen asumisesta sekä hoi-
taa lapsen varallisuutta siten kuin oikeudenkäy-
miskaaren 12 luvun 1 ja 2 §:ssä, hallintomenet-
telylain (598/1982) 16 §:ssä, hallintolainkäyttö-
lain 17 §:ssä ja 18 §:n 3 momentissa ja holhous-
toimesta annetussa laissa (442/1999) säädetään.

31 §

Ilmoitusvelvollisuus

Edustajan tehtävä on merkittävä holhousasioiden rekisteriin, jos lapsella on edustajan hoidettavana olevaa omaisuutta siinä määrin, että edunvalvonta olisi holhoustoimesta annetun lain 66 §:n nojalla merkittävä holhousasioiden rekisteriin. Tuomioistuimen, joka määrää edustajan, on pyydettävä hakijalta selvitys siitä, onko lapsella edustajan hoidettavaksi tulevaa omaisuutta, ja tarvittaessa ilmoitettava holhousviranomaiselle rekisteriin merkitsemisen tarpeesta.

Edustajan tehtävän merkitsemisestä holhousasioiden rekisteriin on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä holhoustoimesta annetun lain 64—68 §:ssä säädetään.

32 §

Tili edustajan tehtävästä

Edustajan velvollisuudesta tehdä tili tehtävänsä päättyessä on voimassa, mitä holhoustoimesta annetussa laissa säädetään.

6 luku

**Pakolaisten, tilapäistä suojelua saavien ja
turvapaikanhakijoiden vastaanoton henkilö-
rekisterit**

34 §

Henkilörekisterit

Pakolaisten, tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton suunnittelua ja toteuttamista sekä kotouttamista varten tarkoitettuja henkilörekistereitä ovat:

- 1) asukasrekisteri, johon kuuluvat valtakunnallinen osarekisteri ja vastaanottokeskusten osarekisterit;
- 2) rekisteri pakolaisista (pakolaisrekisteri); sekä
- 3) kuntaanosoitusrekisteri.

37 §

Asukasrekisteri

Asukasrekisteri on automaattisen tietojenkäsittelyn avulla tilapäistä suojelua saavien ja turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestämistä varten pidettävä henkilörekisteri.

Asukasrekisteriin saa kerätä ja tallettaa edellä tarkoitettujen henkilöiden ja heidän perheenjäsentensä:

- 1) tunnistetiedot ja rekisterinpitäjän ja ulkomaalaisviraston antama asiakasnumero sekä syntymäpaikkaa ja kansalaisuutta koskevat tiedot;
- 2) kielitaitoa, koulutusta, ammattitaitoa ja työkokemusta koskevia tietoja;
- 3) vastaanoton järjestämiseksi tarpeellisia turvapaikkahakemuksiin tai maasta poistamiseen liittyvien asioiden käsittelyä koskevia tietoja; sekä
- 4) rekisteröidyn suostumuksella hänen etnisestä alkuperäänsä ja uskonnollista vakaumustaan koskevia tietoja.

41 §

Tiedonsaantioikeus

Valtion ja kunnan viranomaisella, kansaneläkelaitoksella, turvapaikanhakijoiden vastaanoton sekä tilapäistä suojelua saavien vastaanoton järjestäjällä ja 5 luvussa tarkoitettulla edustajalla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada muilta valtion ja kuntien viranomaisilta sekä muulta turvapaikanhakijoiden vastaanoton järjestäjältä maksutta tässä laissa tarkoitettujen tehtävien suorittamista varten tarpeellisia tietoja.

— — — — —

43 §

Salassapitovelvollisuus

Tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä suorittavat henkilöt eivät saa ilman pakolaisen, tilapäistä suojelua saavan, turvapaikanhakijan tai muun maahanmuuttajan tai hänen huoltajansa tai tämän lain mukaan määrätyn edustajan nimenomaista suostumusta ilmaista pakolaisen, tilapäistä suojelua saavan, turvapaikanhakijan tai muun maahanmuuttajan yksityistä tai perheen salaisuutta ja henkilökohtaisia oloja koskevia tietoja. Ilmaista ei myöskään saa muuta tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä hoidettaessa saatua tietoa, ellei ole ilmeistä, että tiedon antaminen ei vaaranna edellä tarkoitettujen henkilöiden tai näiden läheisten turvallisuutta.

— — — — —

45 §

Hallintomenettely

Pakolaisten kotouttamista ja turvapaikanhakijoiden vastaanottoa sekä tilapäistä suojelua saavien vastaanottoa järjestävän on käsitellessään tässä laissa tarkoitettuja hallintoasioita nouda-

tettava hallintomenettelylakia ja tiedoksiannos- Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuu-
ta hallintoasioissa annettua lakia (232/1966). ta _____ .

Helsingissä 18 päivänä joulukuuta 2001
